

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 września 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. S. prawa do emerytury. Organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zakład nie uwzględnił następujących okresów pracy jako pracy w szczególnych warunkach: od 15 lutego 1974 roku do 27 października 1977 roku oraz od 9 listopada 1979 roku do 12 listopada 1982 roku w Produkcyjno Handlowej Spółdzielni (...) w Ł. ponieważ jednocześnie wykonywał pracę na dwóch różnych stanowiskach pracy t.j. piekarza i spedytora. Stanowisko piekarza zostało wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do Uchwały nr 38 Zarządu (...) z dnia 11 lipca 1983 roku „w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach spółdzielczości spożywców (Dz. U. nr 8 poz.43), dział X, poz. 11, pkt 1, natomiast stanowisko spedytora nie zostało tam wymienione; od 13 listopada 1982 roku do 6 stycznia 1992 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. ponieważ wnioskodawca dokonywał kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynieryjno – technicznego na oddziałach i wydziałach na stanowisku kierownika młyna. Jednocześnie organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony wykazał 24 lata, 8 miesięcy i 27 dni okresów składkowych, 1 rok, 5 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych, łącznie 26 lat, 2 miesiące i 6 dni (decyzja k. 19 akt ZUS).

W dniu 7 listopada 2016 roku wnioskodawca wniósł odwołanie od powyższej decyzji, żądając jej zmiany poprzez zaliczenie do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów pracy: od 15 lutego 1974 roku do 12 listopada 1982 roku w (...) Wojewódzkiej Spółdzielni (...) w Ł., od 13 listopada 1982 roku do 6 stycznia 1992 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. oraz od 5 maja 1992 roku do 31 marca 1994 roku w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. (odwołanie k. 2-4).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując jak w decyzji. Dodatkowo wskazano, iż w zakresie pracy wnioskodawcy w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. brak jest jakichkolwiek dowodów potwierdzających, iż praca tam wykonywana była pracą w szczególnych warunkach (odpowiedź na odwołanie k. 15).

W piśmie procesowym z dnia 11 grudnia 2017 roku pełnomocnik wnioskodawcy wniósł m.in. o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.406.- zł załączając umowę zlecenia (pismo i umowa k.91-96).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. urodził się (...), a w dniu 1 września 2016 roku złożył wniosek o emeryturę. Odwołujący się nie był członkiem OFE (wniosek o emeryturę k. 1-3 akt ZUS).

Od 1 września 1971 roku do 12 listopada 1982 roku ubezpieczony zatrudniony był w Produkcyjno Handlowej Spółdzielni (...) w Ł., na stanowiskach: uczeń piekarza – do 31 stycznia 1974 roku i piekarza od 15 lutego 1974 roku. Jednocześnie od 1 lutego 1974 roku do 14 lutego 1974 roku korzystał z urlopu bezpłatnego a od 28 października 1977 roku do 8 listopada 1979 roku odbywał zasadniczą służbę wojskową (świadcstwo pracy k.9 akt kapitałowych ZUS).

Służbę wojskową rozpoczął 28 października 1977 roku a zakończył 15 października 1979 roku (książeczka wojskowa k.13 akt kapitałowych).

Będąc zatrudniony na stanowisku piekarza wnioskodawca pełnił także funkcję brygadzysty (świadcstwo pracy k.1 akt osobowych k.48).

We wrześniu 1974 roku ubezpieczony zaczął uczęszczać do Technikum dla Pracujących. Zajęcia trwały w szkole od 15.30, a kończyły się po 20.00. Do pracy wnioskodawca chodził na godzinę 21.00. Pracował przez 6 dni w tygodniu co najmniej po 8 godzin (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protkołem k.59v-60).

Jako ekspedytor wyrobów gotowych, które to obowiązki objął na wiosnę 1975 roku, odbierał pieczywo od innego pracownika i rozkładał je na poszczególne sklepy. Wszystko odbywało się na jednej hali fabrycznej oddzielonej blachą i siatką. Piec mieścił się za tą ścianą (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protokołem k.59v-60, zeznania świadka T. W. k.61).

Temperatura tam była nieco niższa (zeznania świadka T. W. k.61).

Po maturze, którą zdał w styczniu 1977 roku został przeniesiony na stanowisko ciastowego. Przygotowywał ciasto na chleb i bułki (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protokołem k.59v-60, zeznania świadka S. P. k.61 zeznania świadka T. W. k.61).

Na to stanowisko powrócił również po odbyciu zasadniczej służby wojskowej. Do obowiązków wnioskodawcy jako piekarza należała obsługa pieców piekarskich i taśmowych. Bochenki chleba wkładał na taśmę i kierował do pieca i wyjmował z pieca już upieczone. Brygadzystą został w 1980 roku (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protokołem k.59v-60, zeznanie świadka F. P. e-protokół z 11 lipca 2017 roku 00:06:02).

Musiał w związku z tym czasami pracować na każdym stanowisku (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protokołem k.59v-60, zeznania świadka T. W. k.61, zeznanie świadka F. P. e-protokół z 11 lipca 2017 roku 00:06:02).

Podlegali mu ciastowi, piekarze stołowi i piekarze piecowi, których pracę kontrolował. Był także operatorem pieca. Jediną czynnością administracyjną było ustalanie zmian, co robił w domu, ponieważ nie miał w zakładzie odrębnego pokoju. Wnioskodawca nie był oddelegowany do innej pracy, a w zakładzie nie było przestojów (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protokołem k.59v-60, zeznanie świadka F. P. e-protokół z 11 lipca 2017 roku 00:06:02).

Mógł także wnioskować o ukaranie pracownika (zeznania świadka F. P. e-protokół z 11 lipca 2017 roku 00:06:02).

Zakład pracy wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym poświadczono, iż był on zatrudniony od 1 września 1971 roku do 12 listopada 1982 roku, w tym od 15 lutego 1974 roku do 27 października 1977 roku i od 9 listopada 1979 roku do 12 listopada 1982 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę bezpośrednio przy wypieku pieczywa na stanowisku piekarza i spedytora wymienionych w wykazie A, dziale X, poz. 11, pkt 1, stanowiącym załącznik do Uchwały nr 38 Zarządu (...) z dnia 11 lipca 1983 roku „w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach spółdzielczości spożywców (Dz. U. nr 8 poz.43) (świadectwo pracy w warunkach szczególnych k.7 akt ZUS).

W okresie od 13 listopada 1982 roku do 6 stycznia 1992 roku wnioskodawca zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierownika młyna (świadectwo pracy k.15 akt kapitałowych ZUS, akta osobowe k.46).

Do jego obowiązków należało m.in. kierowanie całą działalnością produkcyjną młyna, kontrola dzienna wykonania planów produkcji, przegląd i ewidencja stanu zatrudnienia i nieobecności, nadzór nad konserwacją i naprawą i remontami maszyn i urządzeń, kierowanie pracą wydziałów, mistrzów zmianowych oraz udzielanie instrukcji podległym pracownikom, nadzór nad budynkami magazynowymi, nadzór nad stanem technicznym i konserwacją urządzeń gaśniczych i alarmowych itd. (zakres obowiązków k. 8 akt osobowych k.46).

Nadto odpowiadał także za omawianie na naradach roboczych stanu bezpieczeństwa obiektu, prawidłowe oznakowanie dróg i wejść, przeprowadzanie szkoleń wstępnych dla osób nowozatrudnionych z zakresu p. poż., oraz występował z wnioskami o ukaranie winnych zaniedbań i nieprzestrzeganie przepisów p.poż. (aneks od zakresu obowiązków z 6 VI 1988 roku – akta osobowe k.46).

Wnioskodawcy podlegało 6 młynarzy, 5 pakarzy, 3 pracownicy brygady załadunkowej i wyładunkowej, 2 konserwatorzy, pracownicy administracji, 2 laborantki i 2 magazynierów.

Podlegała mu także sprzątaczką, portierzy i strażnicy (zeznania świadka S. B. k.61v-62).

Wnioskodawca pomagał robić raporty, listy płac, zaopatrzenia. Mieszkał na terenie zakładu w mieszkaniu służbowym i często tam wykonywał prace administracyjne. Musiał doglądać wszystkich maszyn i urządzeń a nieraz także podjąć pracę na każdym stanowisku. Pobierał próbki zboża i zanosił je do laboratorium (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 w zw. protkołem k.59v-60).

Czynności kontrolne mogły zajmować wnioskodawcy około 6 godzin dziennie, a czynności administracyjne około 2 godzin. Nie wszystkie mogły być wykonane poza godzinami pracy bowiem raporty przemiałowe i magazynowe musiały być gotowe do godziny 9.00. Odwołujący musiał uczestniczyć w naradach w przedsiębiorstwie raz na kwartał. Pracował w osobnym pomieszczeniu razem z kilkoma innymi osobami (zeznania świadka S. B. k.61v-62).

Następca prawny zakładu wydał wnioskodawcy świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym poświadczono, iż w okresie od 13 listopada 1982 roku do 6 stycznia 1992 roku był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko – technicznego na oddziałach i wydziałach na stanowisku kierownika młyna, określoną w części B, Dziale XIV, poz.24 pkt. 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16 (...) z dnia 31 marca 1988 roku, w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (świadectwo pracy k.8 akt ZUS)..

Od 5 maja 1992 roku do 31 marca 1994 roku odwołujący pracował w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku brygadzysty (świadectwo pracy k.17 akt kapitałowych ZUS, umowy i angaże akta osobowe k.112).

Wnioskodawca był brygadzystą pracującym. Pracował przy wypieku pieczywa. Podlegał kierownikowi zmianowemu. W jego brygadzie było 12-15 osób. Byli to ciastowi, piecowi, reszta pracowników produkcyjnych. Byli to tzw. piekarze stołowi, a także cukiernicy, którzy mieli osobne pomieszczenie, w którym wypiekali ciastka. Ubezpieczony szykował ciasta na produkcję, prowadził rozruch maszyn i uczestniczył w produkcji pieczywa. Obsługiwał maszyny razem z pozostałymi piekarzami. Ciasto robił ciastowy. Wnioskodawca miał obowiązek dopilnować prowadzenia rozrostu-fermentacji półproduktu w komorach fermentacyjnych, kontrolował zużycie surowców. Do wyrobów cukierniczych była osobna linia produkcyjna. Wnioskodawca liczył i ekspediował te wyroby. Produkcją zajmowali się cukiernicy. Liczył i układał to w pojemnikach oraz wpisywał liczbę wyprodukowanych ciast. Mogło to zająć pół godziny codziennie (zeznania wnioskodawcy e-protokół z 13 II 2018 roku 00:03:06 i 00:13:44 w zw. protkołem k.59v-60).

Wnioskodawca wykazał 24 lata, 8 miesięcy i 27 dni okresów składkowych, 1 rok, 5 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych, łącznie 26 lat, 2 miesiące i 6 dni, w tym żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych (okoliczność bezsporna).

Przy ustalaniu stanu faktycznego sąd odmówił wiary zeznaniom wnioskodawcy w zakresie jego twierdzeń, iż w okresie pracy na stanowisku kierownika młyna, nie było zatrudnionych żadnych mistrzów czy brygadzystów, twierdzenie to pozostaje bowiem w sprzeczności z zakresem obowiązków znajdującym się w aktach osobowych. Nie jest także wiarygodne twierdzenie, iż nie miał odrębnego pomieszczenia a jego biurko stało na hali walcowni. Przeczą temu zeznania świadka S. B., będącego bezpośrednim przełożonym odwołującego. Ubezpieczony jest niewątpliwie zainteresowany, w przeciwieństwie do świadka, w takim przedstawieniu stanu faktycznego, które pozwoli mu na uzyskanie świadczenia emerytalnego. Nadto taki stan faktyczny jest mało prawdopodobny, bowiem z doświadczenia życiowego wiadomo, iż osoby na stanowiskach kierowniczych zazwyczaj mają wyodrębnione pomieszczenie do pracy, inną rzeczą jest w jakim zakresie z niego korzystają wykonując obowiązki. Wnioskodawca nie twierdził jednak, iż nie korzystał lub korzystał z niego w niewielkim stopniu, ale że go w ogóle nie było.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U.2013.1440) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Art. 184 ust. 2 stanowi, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Z przepisu art. 32 wynika, że możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zasady przechodzenia na wcześniejsze emerytury oraz wykazy stanowisk do tego uprawniających określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 z późn. zm).

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że wymienione w poz. 11 działu X – prace przy wypieku pieczywa oraz w dziale XIV (zatytułowanym „Prace różne”) pod poz. 24 „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są pracami w szczególnych warunkach.

Natomiast w wykazie A stanowiącym załącznik do uchwały Zarządu Głównego (...) Związku Spółdzielni Rolniczych z dnia 25 lipca 1983 r. „w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach spółdzielczości rolniczej” w dziale X poz. 11 pkt. 3 wymieniona została praca na stanowisku piekarza zaś w Dziale XIV, poz.23 pkt. 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 55 (...) z dnia 14 lipca 1983 roku, wymieniona została praca na stanowisku „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie – stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowisku pracy w szczególnych warunkach – stała praca na stanowiskach, w których nie są zachowane higieniczne normy pracy, są pracami w szczególnych warunkach.

Stosownie do § 2 ust. 1 okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl § 2 ust. 2

okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma jednak zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. sygn. III UZP 5/85, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84). Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach dopuścił dowód dokumentów, z zeznań świadków i wnioskodawcy.

W przedmiotowym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości fakt, iż wnioskodawca spełnia przesłanki ustawowe co do wieku oraz lat okresów składkowych i nieskładkowych. W ocenie Sądu wnioskodawca nie spełnia jednak warunku posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę, iż świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów /por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r. sygn. III AUa 3113/08, opubl. LEX nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 r. sygn. III AUa 466/06, opubl. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 r. sygn. III AUa 795/08, opubl. Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60/. Jednocześnie w judykaturze ugruntowane jest stanowisko, iż regulacja § 2 statuująca ograniczenia dowodowe nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym nawet zeznaniami świadków /por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. III UZP 5/85; uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84; wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 r. II UKN 446/99, opubl. OSNAPiUS 2001, nr 18, poz. 562/.

Mając powyższe na uwadze Sąd na okoliczność prac wykonywanych przez wnioskodawcę w spornych okresach dopuścił dowód z zeznań zgłoszonych świadków, oraz z dokumentacji pracowniczej zawartej w aktach osobowych wnioskodawcy.

Podkreślenia wymaga, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac - rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych /wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 lipca 2014 r., III AUa 169/14/.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. sygn. I UK 393/10, opubl. LEX nr 950426/. Nie byłoby zatem dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary

czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r. sygn. II UK 306/07, opubl. OSNP 2009/21-22/290/.

Zdaniem sądu, do zaliczenia pracy na stanowisku kierowniczym, związanym z nadzorem nad innymi pracownikami i procesem produkcji, do pracy w warunkach szczególnych konieczne jest aby dozór dotyczył wyłącznie oddziałów, na których jako podstawie wykonywane są prace w warunkach szczególnych, aby praca ta była świadczona w pełnym wymiarze czasu pracy oraz aby nadzór był nadzorem bezpośrednim. Bezpośredniość oznacza nadzór nad pracownikami produkcji bez ogniw pośrednich takich jak brygadziści i w warunkach stanowiących narażenie na czynniki szkodliwe, a nadto nadzór ten musi dotyczyć pełnego wymiaru czasu pracy, co oznacza, iż nadzorowani są jedynie lub prawie wyłącznie pracownicy wykonujący prace w warunkach szczególnych. Podobne stanowisko wyrażał zarówno Sąd Najwyższy jak i Sądy Apelacyjne np. w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 r. II UK 31/09 - LEX nr 559949) czy w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. III UK 17/11 (LEX nr 1110998).

W ocenie sądu wnioskodawca nie wykazał wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych. Wątpliwości budzi każdy ze zgłoszonych okresów.

W przypadku zatrudnienia od 15 lutego 1974 roku do 27 października 1977 roku oraz od 9 listopada 1979 roku do 12 listopada 1982 roku w Produkcji Handlowej Spółdzielni (...) w Ł., który to okres został potwierdzony stosownym świadectwem pracy w warunkach szczególnych wskazać należy, iż w tym okresie, co przyznał sam wnioskodawca wykonywał od wiosny 1975 roku do stycznia 1977 roku pracę ekspedytora, która to praca nie została zaliczona do pracy w warunkach szczególnych. Także ustalony przez sąd zakres obowiązków na tym stanowisku nie pozwala na zaliczenie jej do pracy przy bezpośredniej produkcji pieczywa. Co istotne wnioskodawca odbierał pieczywo od innego pracownika i dokonywał jego rozdziału i przygotowania do transportu. Pracy nie wykonywał także w bezpośrednim sąsiedztwie pieców piekarniczych. Zatem tego okresu nie można zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych.

Co się zaś tyczy pozostałego okresu pracy w tym przedsiębiorstwie, gdy wnioskodawca był zatrudniony jako ciastowy a następnie brygadzysta to stan faktyczny ustalony przez sąd daje podstawę by okresy te uznać za pracę w warunkach szczególnych wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. S. ciastowego z całą pewnością jest stanowiskiem pracy przy wyrobie pieczywa, natomiast jako brygadziście podlegali mu wyłącznie pracownicy zatrudnieni na stanowiskach związanych z bezpośrednią produkcją pieczywa. Okresy te dają jednak wnioskodawcy jedynie około **4 lat, 7 miesięcy i 4 dni**.

Niewiele w sytuacji odwołującego zmieni także zakliczenie okresu zasadniczej służby wojskowej pełnionej w okresie od 28 października 1977 roku do 15 października 1979 roku (**1 rok, 11 miesięcy i 18 dni**).

Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. „o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” (Dz.U.67.44.220) w brzmieniu obowiązującym w czasie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych.

W oparciu o powyższe należy stwierdzić, że okres odbytej czynnej (zasadniczej) służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia w ustawowym 30 dniowym terminie, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy, a skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od liczby lat pracy w szczególnych warunkach, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Pogląd taki wielokrotnie wyrażał także Sąd N.. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353

ze zm.), jeżeli pracownik **w ustawowym terminie 30 dni** zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 r., sygn. akt III UK 5/06, OSNP 2007/7 – 8/108, M.P.Pr. (...)).

Pogląd ten został także ostatnio potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r. o sygn. akt II UZP 6/13, opubl. LEX nr 1385939, Biul. SN 2013/10/24, zgodnie z którą „czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.)”.

Łącznie wnioskodawca miałby z tytułu tego zatrudnienia **6 lat, 6 miesięcy i 22 dni** pracy w warunkach szczególnych.

Jeśli natomiast chodzi o pracę w od 13 listopada 1982 roku do 6 stycznia 1992 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w Ł. to okresu tego zatrudnienia nie można zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jak wynika z wcześniejszych rozważań sądu aby pracę na stanowisku kierowniczym (nadzorczym) uznać za taką pracę wnioskodawca musiałby zajmować się niemal wyłącznie nadzorem nad pracownikami, których pracę zliczamy do prac w warunkach szczególnych. Tymczasem z ustaleń sądu wynika, iż skarżący nie tylko wykonywał także inne czynności poza nadzorczy, jak: kontrola dzienna wykonania planów produkcji, przegląd i ewidencja stanu zatrudnienia i nieobecności, nadzór nad konserwacją i naprawą i remontami maszyn i urządzeń, kierowanie pracą wydziałów, mistrzów zmianowych oraz udzielanie instrukcji podległym pracownikom, nadzór nad budynkami magazynowymi, nadzór nad stanem technicznym i konserwacją urządzeń gaśniczych i alarmowych, omawianie na naradach roboczych stanu bezpieczeństwa obiektu, prawidłowe oznakowanie dróg i wejść, przeprowadzanie szkoleń wstępnych dla osób nowozatrudnionych z zakresu p. poż., oraz występował z wnioskami o ukaranie winnych zaniedbań i nieprzestrzeganie przepisów p.poż., pobierał próbki zboża i zanosił je do laboratorium (...) podlegali mu pracownicy nie zatrudnieni na stanowiskach pracy w warunkach szczególnych jak: konserwatorzy, pracownicy administracji, 2 laborantki, 2 magazynierów, sprzętaczka, portierzy i strażnicy .

W związku z powyższym tego okresu nie sposób zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów uprawniających do wcześniejszej emerytury.

Natomiast co do okresu pracy od 5 maja 1992 roku do 31 marca 1994 roku w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. wskazać należy, iż okres ten również nie może zostać zaliczony do pracy w warunkach szczególnych, bowiem wnioskodawca zajmował się także liczeniem i ekspediowaniem wyrobów cukierniczych. Liczył i układał je w pojemnikach oraz wpisywała liczbę wyprodukowanych ciast. Zajmowało to pół godziny codziennie.

Nadto wskazać należy, iż odwołujący na okoliczność charakteru pracy w tym zakładzie nie przedstawił żadnego świadka, który mógłby opisać sądowi pracę wnioskodawcy. Same zaś zeznania strony nie są dowodem wystarczającym.

Przypomnieć bowiem należy, że odwołujący jako strona procesu jest niewątpliwie zainteresowany w rozpatrzeniu sprawy na swoją korzyść.

W myśl art. 299 kpc jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron.

Sąd podziela stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 XII 2006 roku, w sprawie III CSK 269/06, zgodnie z którym, z treści art. 299 k.p.c. wynika, iż dowód z przesłuchania stron ma charakter uzupełniający, gdyż przeprowadza się go "jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy" (LEX nr 607267). Nie może to być zatem jedyny dowód na okoliczność

warunków szczególnych pracy, w sprawie o prawo do emerytury. Zwłaszcza jeśli wnioskodawca nie posiada za ten okres świadectwa pracy w warunkach szczególnych i cały okres miałby zostać ustalony jedynie w oparciu o zeznanie zainteresowanej strony. W takiej sytuacji nie jest to już dowód uzupełniający, a przepisy procedury cywilnej dopuszczają ten dowód jedynie w takim zakresie.

Podkreślić jednak należy, iż nawet zaliczenie tego okresu daje jedynie **1 rok, 10 miesięcy i 27 dni**.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.

15 III 2018 roku.